

D • N
10/4 1958

Missionärerna och Sydafrika

I Morgon-Bladet har en svensk läkare, doktor Vitus, som tjänstgjort inom Svenska alliansmissionen i Sydafrika, gjort några uttalanden som inte får förbli oemotsagda. Dr Vitus vänder sig mot den kritik som framförts mot den sydafrikanska raspolitiken och nämner särskilt pastor Gunnar Helanders uttalanden och framställningar i den svenska pressen i övrigt. Den kritiska hållningen är inte överensstämmande med missionärernas synpunkter, påstår han. "Vi missionärer känner att vi inte vill sätta oss till döms över den politik regeringen för i rasfrågan." Hr Vitus uttalanden om den nationalistiska regimen raspolitik är genomgående välvilliga; hans citerade yttrande tycks alltså innebära att man får tala väl om regimen men inte illa om den.

Dagens Nyheter kan inte gärna beskyllas för att i vått och torrt försvara kyrkor och missioner. Men till vår glädje har vi många gånger haft tillfälle att betona att missionskyrkorna i Sydafrika genomgående ställt sig avvisande till den ohyggliga raspolitik som där bedrivs. Den enda kyrka som håller på regeringen är den reformerta, som huvudsakligen har sitt klientel bland boerna och endast i begränsad omfattning ägnat sig åt missionsverksamhet bland de svarta; även inom denna kyrka, som i så hög grad identifierats med den sydafrikanska nationalismen, har emellertid särskilt under senare tid opposition framförts av ledande präster och teologer. Vad de övriga kyrkorna beträffar — och alldeles särskilt gäller detta de egentliga missionskyrkorna — är det ostridigt att deras inställning till nationalistregeringens politik varit starkt kritisk; deras programmatiska uttalanden innefattar genomgående direkt eller indirekt kritik av apartheidpolitiken.

Några exempel bland de många som kan anföras: Den anglikanska kyrkan har direkt vänt sig till regeringen och be-

gärt att denna skall ändra sin politik i rasfrågan samtidigt som man fördömt minskningen av de andra rasernas politiska rättigheter. Helt nyligen förklarade den anglikanske biskopen i Kapstaden att apartheid "inte är en praktisk politik som går ut på en rimlig och rättvis fördelning av raserna på skilda områden, utan snarare syftar till bevarandet och befästandet av det vita herraväldet och européernas privilegier". Den katolska kyrkan har om möjligt ännu klarare gått på samma linje och gång efter annan utdömt diskriminering grundad på hudfärg som en kränkning av den mänskliga värdigheten. Metodister och kongressionalister har likaledes framhävt att apartheidpolitiken strider mot den kristna läran. Den svenska kyrkans mission har hävdats att landets icke vita befolkning gradvis bör erhålla andel på likställighetens grund i landets kulturella, ekonomiska och politiska liv. I svenska kyrkans missionsstyrelsens årsbok för år 1957 uttalas att apartheidpolitiken "leder till övervåld, och en annan väg måste sökas, som mera överensstämmer med kristendomen".

I själva sakfrågan har alltså herr Vitus orätt. Den kritiska hållningen mot nationalistregimen är inte någonting egendomligt och särpräglat som kommer fram hos pastor Gunnar Helander eller i vissa svenska tidningar; denna hållning utmärker tvärtom alla missionskyrkorna, och många av deras representanter, anglikaner, katoliker, metodister likaväl som svenska lutheraner, har gjort betydande insatser i striden mot nationalismens raspolitik. Det är dess bättre så att hr Vitus med sitt beröm av denna politik representerar en bland missionsfolket sällsynt uppfattning; att han kommit till denna uppfattning tycks snarast bero på att han inte satt sig in i vad den nationalistiska politiken innebär.

Den ryska bluffen

För tio dagar sedan meddelade den ryske utrikesministern att Ryssland ensidigt skulle inställa kärnvapenproven. Att det här var fråga om en ovanligt grov bluff var genast tydligt: ryssarna hade nyligen avslutat en serie kärnvapenprov och hade alltså inte behov av nya sådana, det antydes att inställandet av dessa prov var beroende av västmakternas hållning, och man gick inte in på frågan om internationell kontroll, än mindre på frågan om förbud mot tillverkning av kärnvapen. Sedan dess har den ryska aktionens karaktär ytterligare markerats genom att Chrustjev och andra hotat med att börja nya kärnvapenprov, om inte även västmakterna inställde proven. Det ryska kra-

vet avvisades i förgår av president Eisenhower (som emellertid på onsdagen förklarade att USA under vissa förhållanden kunde vara villigt att efter de nu förestående kärnvapenexperimenten tills vidare inställa fortsatta prov). Eisenhower har samtidigt betonat att den väsentliga frågan är allmän nedrustning under betryggande kontroll. Att generalsekreterare Hammarskjöld sagt sig välkomna det ryska beslutet och kallat detta ett konstruktivt steg i riktning mot nedrustning visar endast att herr Hammarskjöld går långt i undvikande och välvilliga formuleringar för att göra alla till lags. Betonas bör att generalsekreteraren samtidigt liksom Eisenhower förklarade att ett inspektionssystem borde införas och tillverkning av kärnvapen inställas; denna tanke synes visserligen under bestående förhållanden omöjlig att realisera, men den berör i varje fall problemets kärnpunkt och har därför en helt annan karaktär än den ryska bluffen.